

جلوهای از شخصیت بی نظیر امام کاظم علیه السلام

امام کاظم علیه السلام در زمان خود به علم و تقوا و زهد و دیانت و عبادت، شهرت داشت تا جایی که این ابن ابی الحدید معتزلی درباره ایشان می‌نویسد: «فقاہت، دیانت، عبادت، بردباری و شکیبایی همه در آن حضرت جمع بود.»

امام کاظم علیه السلام در زمان خود به علم و تقوا و زهد و دیانت و عبادت، شهرت داشت تا جایی که این ابن ابی الحدید معتزلی درباره ایشان می‌نویسد: «فقاہت، دیانت، عبادت، بردباری و شکیبایی همه در آن حضرت جمع بود.»

دانش امام

امام جعفر صادق علیه السلام بر علم فرزندش موسی بن جعفر گواهی داده و فرموده است: اگر از این پسر دربارہ آنچه در مصحف (قرآن) وجود دارد بپرسی به یقین عالمانه پاسخ می‌دهد.

و نیز فرموده است: حکمت فهم، سخاوت و دانش امور دینی مردم که در آن گرفتار اختلاف و سردرگمی شده اند نزد اوست. عالمان دانش های فراوانی در عرصه دین و غیر دین از آن حضرت نقل کرده و در میان محدثان به «عالم» شهره یافته بود. مفید می گوید: مردم روایات بسیاری از ابوالحسن موسی نقل کرده اند او فقیه ترین مردم زمان خود بود. 2

عبادت و تقوای حضرت

زهد و عبادت امام کاظم علیه السلام به قدری شهره بود که هارون الرشید سرسخت ترین دشمن امام نیز می گوید: این مرد از راهیان بنی‌هاشم است.

3 تاریخ نگاران او را عابدترین مردم روزگار خود خوانده اند تا آنجا که «عبد صالح» و «زین المجتهدین» (زیور کوشندگان در عبادت) لقب گرفت و هرگز کسی همانند او در بندگی و فرمانبرداری دیده نشده.

نمونه هایی از عبادت امام

1. نماز: شب را نمازهای مستحبی می گزارد و آنها را با نماز صبح پیوند می داد. آن گاه تا برآمدن خورشید به تعقیبات می پرداخت و چون خورشید طلوع می کرد حضرت سر به سجده می‌گذارد و پیوسته به دعا و ستایش خداوند مشغول بود تا این که ظهر فرا می رسید. البته باید توجه داشت که ظاهرا این عمل همیشگی حضرت نبوده است زیرا در تاریخ به کرار آمده که حضرت در پی حوائج مؤمنان بوده اند و این جزء سیره حضرات معصومین علیهم السلام است که رسیدگی امور مسلمانان را مقدم بر عبادت شبانه روز غیر از واجبات می دانستند.

شاهد این مطلب اینکه دقیقا چنین مطلبی در زمان زندانی بودن حضرت نقل شده بنابراین می توان این گونه عبادت را به آن زمان تطبیق کرد. هارون از فراز کاخ خود خانه زندان ربیع را می کاوید. او در جای مخصوصی از آن خانه جامعه ای بر زمین می دید که هرگز جا بجا نمی شود و حرکتی ندارد.

از این موضوع در شگفت شده از ربیع پرسید: این پیراهن چیست که همه روزه آن را در همین جا می بینم؟ ربیع پاسخ می دهد: ای امیرالمؤمنین آنچه می بینی پیراهن نیست بلکه موسی بن جعفر است که همه روزه هنگام برآمدن خورشید سرش به سجده می نهد و ظهر هنگام، سر از سجده بر می دارد. اینجا بود که هارون الرشید مبهوت شده نتوانست شگفتی خود را پنهان کند و گفت: اما او از زاهدان بنی هاشم است. 4

زهد و عبادت امام کاظم علیه السلام به قدری شهره بود که هارون الرشید سرسخت ترین دشمن امام نیز می گوید: این مرد از راهیان بنی هاشم است. تاریخ نگاران او را عابدترین مردم روزگار خود خوانده اند تا آنجا که «عبد صالح» و «زین المجتهدین» لقب گرفت و هرگز کسی همانند او در بندگی و فرمانبرداری دیده نشده.

و نیز در زمانی که در سیاهچالهای هارون بسر می برد حضرت خطاب به خداوند عرضه می دارد: اللهم ائی أسئلك أن تفرغنی بعبادتک اللهم و قد فعلتَ فلک الحمد. بار خدایا از تو می خواستم فرصتی عنایت کنی تا به بندگی و عبادتت بپردازم خداوندا آنچه می خواستم فراهم نمودی پس ستایش تو را سزااست.

2. روزه داری: حضرت کاظم علیه السلام روزها روزه داشت و شب ها را به عبادت زنده می داشت، به ویژه زمانی که به دستور هارون در زندان بسر می برد.

3. حج: آن حضرت در حالی که اسبان راهوار و اصیل در مسیر سفر آزاد گذاشته بود مسافت میان مدینه و مکه را پیاده طی می کرد. تمام افراد خانواده حضرت و نیز برادرش علی بن جعفر درباره مدت زمانی که در راه بودند می گوید: نخستین سفر 26 روز، دومین آن 25 روز سفر سوم 24 روز و چهارمین سفر 21 روز به درازا کشید. 5

4. تلاوت قرآن: حضرت قرآن را با دقت و تدبر و خوش نواتر از هر کس می خواند و چون به خواندن قرآن می پرداخت اندوهگین می شد آن گونه که هر کس تلاوت حضرت را می شنید می گریست. 6

حفص می گوید: او قرآن را با آهنگی حزین می خواند و چون به تلاوت می پرداخت گویی که با مخاطبی گفت و گو می کند. 7

5. آزاد کردن بردگان: حضرت هزار برده را به انگیزه جلب خشنودی خدا و تقرب به درگاهش آزاد کرد.

زهد امام :

ابراهیم بن عبدالحمید ابعاد و دامنه زهد امام کاظم علیه السلام را چنین بیسان می کند: وارد خانه ای شدم که حضرت در آن نماز می گزارد.

در آن جا جز یک زنبیل که از برگ خرما بافته شده بود و شمشیری آویخته و یک قرآن چیزی دیگر نبود. در روایت ابراهیم زندگی امام کاظم علیه السلام آن چنان ساده و زاهدانه توصیف شده بود که حداقل نیاز ها و وسایل زندگی که طبقه ضعیف جامعه آن روز نیز از آن برخوردار بود نداشت و این خود دلیل روشنی بر رویگردانی آن حضرت از دنیا و لوازم آن است.

البته امام در حالی چنین زاهدانه می زیست که اموال فراوان و حقوق شرعی از سوی شیعیان برای امام فرستاده می شد.

حضرت قرآن را با دقت و تدبر و خوش نواتر از هر کس می خواند و چون به خواندن قرآن می پرداخت اندوهگین می شد آن گونه که هر کس تلاوت حضرت را می شنید می گریست.

بخشنده امام

مورخان به اتفاق گفته اند که او هر آنچه داشت بدون چشم پاداش و یا سپاسگزاری در راه خدا به آنان داد. او آنچه به مستمندان می داد مخفیانه و به طور ناشناس بود تا مبادا ذلت خواهش را در چهره درخواست کننده ببیند.

کیسه هایی حاوی دویست تا چهارصد دینار به آنان می داد . این کیسه ها در زیادی و گرانی ضرب المثل بودند. خاندان حضرت می گفتند: شگفت انگیز است کسی که از کیسه های موسی برخوردار شود و از کمبود و فقر شکایت کند. 8

بردباری حضرت

در بردباری و فرو بردن خشم نیز ضرب المثل بود. یکی از نوادگان عمر بن خطاب رفتار بد و نکوهیده ای با امام داشت پیوسته امیرالمؤمنین علی علیه السلام را ناسزا می گفت. عده ای از دوستان امام کاظم بر آن شدند تا او را بکشند. اما امام آنان را از این کار بازداشت و بر آن شد تا مشکل را به صورتی دیگر حل کند.

از این رو محل او را جویا شد به حضرت گفتند: در اطراف مدینه به زراعت مشغول است. حضرت بی خبر بسوی او روانه شد آن مرد خطاب به حضرت فریاد برآورد: کشت مرا پایمال مکن! حضرت همچنان به راه خود ادامه داد تا اینکه به وی نزدیک شده بنای مهربانی با او گذاشت و با لطیف ترین گفتار با او سخن گفت؛ سپس به نرمی از او پرسید: چقدر به مزرعه تو زیان رسیده است؟ گفت: صد دینار.

امام فرمود: امید داری از این مزرعه چه مقدار سود عایدت شود؟ گفت: دویست دینار. امام سیصد دینار به او داد و فرمود: این برای توست و کشت تو نیز باقی است. مرد منفعل شد و از این که پیش تر رفتاری ناشایست با امام داشت شرمند گردید. 9

نوشته سید روح الله علوی - گروه دین و اندیشه تبیان